

RICHTLIJNEN
VOOR DE INHOUD VAN HET MILIEU-EFFECTRAPPORT
VERPLAATSEN WATERWINNING SCHIERMONNIKOOG

- Provincie Friesland -

d.d. 30 juli 1993

INHOUD

SAMENVATTING	1
1. INLEIDING	3
2. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING	3
2.1 Probleemstelling	3
2.2 Doel	4
2.3 Besluitvorming	4
3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	4
3.1 Voorgenomen activiteit	4
3.2 Alternatieven	5
3.2.1 Nulalternatief	5
3.2.2 Het alternatief "optimaal handhaven"	6
3.2.3 Meest milieuvriendelijk alternatief	6
4. BESTAANDE TOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING VAN HET MILIEU	7
4.1 Algemeen en begrenzing	7
4.2 Abiotisch milieu	7
4.3 Landschap en cultuurhistorie	8
4.4 Biotisch milieu	8
5. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	9
5.1 Algemeen	9
5.2 Abiotisch milieu	9
5.3 Landschap en cultuurhistorie	10
5.4 Biotisch milieu	10
5.5 Overige aspecten	10
6. VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN	11
7. LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE	11
8. EVALUATIE ACHTERAF	11
9. PRESENTATIE VAN HET MER	11

SAMENVATTING

In 1990 is het proefproject Integraal Waterbeheer Schiermonnikoog van start gegaan. Doel van het project is om te komen tot een zodanig beheer van het hydrologisch systeem dat alle nu en in de toekomst van dit systeem afhankelijke belangen optimaal worden bediend.

In de periode tot heden heeft een analyse plaatsgevonden, gericht op het verwezenlijken van het doel en de daaruit afgeleide subdoelen. Dit heeft zijn beslag gekregen in een pakket van onderling samenhangende maatregelen. Inmiddels is gestart met de uitvoering van die maatregelen. Het hieronder weergegeven voornemen van de N.V. Waterleiding Friesland is daar één van.

De N.V. Waterleiding Friesland (WLF) heeft het voornemen de grondwaterwinning in de Hertenbosvallei op Schiermonnikoog gedeeltelijk en uiteindelijk mogelijk geheel te verplaatsen naar het Westerplasgebied. Daarbij bestaat tevens het voornemen om de huidige onttrekking van 150.000 m3 per jaar te vergroten tot 200.000 m3 per jaar.

Probleemstelling, doel en besluitvorming

Het gestelde probleem is tweeledig:

- verdroging van het duingebied;
- toenemende vraag naar drinkwater.

Uitgaande van een uitgewerkte probleemstelling moet het doel van het voornemen concreet en duidelijk worden beschreven.

Het MER zal in moeten gaan op het besluit waarvoor het MER wordt opgesteld en de procedure die tot het besluit leidt.

Voorgenomen activiteit en alternatieven

De voorgenomen activiteit en de direct daaraan gekoppelde nevenactiviteiten moet worden omschreven.

Tot de te beschrijven alternatieven behoren in ieder geval:

- de referentiesituatie: beschrijving van de situatie die ontstaat als de voorgenomen activiteit niet wordt ondernomen;
- alternatief "optimaal handhaven";
- het meest milieuvriendelijke alternatief: de voor het milieu optimale combinatie van capaciteitsverdeling per winningsplaats en bedrijfsvoering.

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling van het milieu

De bestaande toestand van het milieu in het plangebied en de ontwikkeling daarvan als de voorgenomen activiteit niet zou worden ondernomen, moeten worden beschreven voor zover dat van belang is voor de voorspelling van de milieugevolgen.

Gevolgen voor het milieu

Bijzondere aandacht moet worden besteed aan milieugevolgen die per alternatief verschillen. Naast op negatieve effecten dient ook te worden ingegaan op positieve ontwikkelingsmogelijkheden.

Vergelijking van de alternatieven

De alternatieven moeten wat hun milieu-aspecten betreft worden vergeleken, met als referentiekader de autonome ontwikkeling van het milieu. Presentatie van gevolgen voor het milieu in een tabel biedt een goede basis voor deze vergelijking.

Leemten in kennis, evaluatie, vorm en presentatie van het MER

Leemten in kennis moeten duidelijk worden aangegeven. Het is belangrijk dat in het MER een eerste aanzet voor een monitoring/evaluatieprogramma wordt gegeven.

In de samenvatting moet kort en overzichtelijk de kern van de belangrijkste onderdelen van het MER worden weergegeven.

1. INLEIDING

De N.V. Waterleiding Friesland (WLF) heeft het voornemen de grondwaterwinning in de Hertenbosvallei op Schiermonnikoog gedeeltelijk en uiteindelijk mogelijk geheel te verplaatsen naar het Westerplasgebied. Daarbij bestaat tevens het voornemen om de huidige onttrekking van 150.000 m³ per jaar te vergroten tot 200.000 m³ per jaar. Het voornemen maakt onderdeel uit van de uitvoeringsmaatregelen die zijn bepaald op basis van het Proefproject Integraal Waterbeheer Schiermonnikoog.

Op 1 maart 1993 is de Provinciale m.e.r.-verordening Waddengebied in werking getreden. De verordening is gebaseerd op art. 7.6 van de Wet milieubeheer (Wm). Het verplaatsen van drinkwaterwinningen is een m.e.r.-plichtige activiteit geworden volgens deze verordening (bijlage, onderdeel B, punt 12.1). De m.e.r. is gekoppeld aan de vergunning inzake de Grondwaterwet. Voor de vergunningverlening is het college van Gedeputeerde Staten van Friesland bevoegd gezag.

Per brief van 6 mei 1993 van Gedeputeerde Staten van Friesland werd de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport (MER). Met de ter inzage legging van de startnotitie op 10 mei 1993 is de m.e.r.-procedure formeel van start gegaan.

Bij de op- en vaststelling van de richtlijnen is gebruik gemaakt van inspraakreacties, adviezen van wettelijk adviseurs en het advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage. Reeds bij het schrijven van het advies van de Cmer is rekening gehouden met de bij ons ontvangen schriftelijke adviezen, commentaren en opmerkingen.

2. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

2.1 Probleemstelling

Het MER dient een overzicht te bevatten van de ontwikkelingen die de WLF tot de huidige plannen hebben gebracht. Aangegeven zal moeten worden hoe het initiatief past in het geheel van maatregelen voor een integraal waterbeheer op Schiermonnikoog dat gericht is op een zo groot mogelijke verbetering van de kwaliteit van het milieu. In het MER zal moeten worden aangegeven hoe de keuze van de locatie tot stand is gekomen en welke overwegingen vanuit milieu-oogpunt daarbij een rol hebben gespeeld.

In de startnotitie is de probleemstelling voor dit MER als volgt weergegeven:

- verdroging van het duingebied;
- toenemende vraag naar drinkwater.

Daarnaast is een van de problemen van het project integraal waterbeheer Schiermonnikoog de verdrogings schade in de polder

De ontwikkelingen die tot deze probleemstelling hebben geleid zullen in het MER duidelijk moeten worden beschreven. De door de WLF aangegeven benodigde extra capaciteit van 50.000 m3 drinkwater per jaar moet in het MER aan de hand van uitgangspunten, prognoses en scenario's worden onderbouwd.

2.2 Doel

Het doel van het voornemen moet concreet en duidelijk worden omschreven uitgaande van een uitgewerkte probleemstelling, mede tegen de achtergrond van de maatschappelijke behoefte en het daarop gerichte overheidsbeleid. De formulering van het doel is bepalend voor het kader waarbinnen de alternatieven worden beschreven.

2.3 Besluitvorming

Het MER moet een **korte en bondige** beschrijving geven van de geschiedenis van de besluitvorming rond de drinkwatervoorziening op Schiermonnikoog.

Daarnaast moet kort en duidelijk worden aangegeven voor welk besluit dit MER wordt opgesteld en door welke overheidsinstantie dit besluit zal worden genomen (met tijdsplan). Ook moet in het MER worden aangegeven welke besluiten in een later stadium genomen moeten worden om het project te kunnen uitvoeren (bijvoorbeeld wijziging van streek- en bestemmingsplannen, vergunningen, etc.). In tabelvorm kan worden aangegeven welke randvoorwaarden in beleid en regelgeving essentieel zijn voor het voornemen. De essentie wordt bepaald door de mate waarin beleid en regelgeving belemmerend danwel stimulerend werken voor het voornemen.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Voorgenomen activiteit

Hieronder volgt een uiteenzetting van aspecten die in het MER moeten worden omschreven. Bij de beschrijving moet worden aangegeven in hoeverre al rekening is gehouden met het minimaliseren van eventuele negatieve gevolgen voor het milieu:

algemeen

- ligging;
- oppervlakte, vormgeving en inrichting puttenveld;
- capaciteit (inclusief eventuele spoelwaterverliezen). Aangegeven moet worden op welke geohydrologische onderzoeken de geschatte capaciteiten zijn gebaseerd;
- benodigde gebouwen, putten en eventueel andere voorzieningen;
- benodigde aan/afvoerleidingen, wijze van uitvoering van de aanleg van leidingen en eventuele infrastructuur (paden, wegen);
- bedrijfsvoering (frequentie en aard van onderhoud- en beheers-

werkzaamheden, daartoe benodigd materieel; te voet, per auto);

aanleg

- tijdstip waarop aanlegactiviteiten plaatsvinden (met aandacht voor het broedseizoen);
- voorzieningen ten behoeve van beperking schade in aanlegfase, zoals gebruik van rijplaten, afpalen van de werkstrook en dergelijke;
- fasering van aanleg en fasering van de capaciteit die van Hertebosvallei naar Westerplas wordt overgeheveld;

gebruik

- verwacht onttrekkingspatroon (indicatief);
- opvang van piekverbruiken en variatie in de drinkwaterbehoefte in de loop van het jaar, de verdeling hiervan over de beide onttrekkingslocaties. Bij de alternatieven moet ook voor dit aspect de beste bestaande mogelijkheid ter bescherming van het milieu worden toegepast;
- kwaliteit van het water dat in de Westerplas wordt gepompt in relatie tot Westerplaswater;
- onderlinge (geohydrologische) beïnvloeding Hertebosvallei en Westerplas;
- de hydrologische en hydro-chemische gevolgen van onttrekking in normale en bijzondere situaties (bijvoorbeeld bij verontreiniging van Westerplas of randsloot);
- monitoringssysteem grondwaterstanden, -stijghoogten en -kwaliteit;
- (natuur)beheer van de locatie.

3.2 Alternatieven

Tot de te beschrijven alternatieven behoren in ieder geval de drie alternatieven die in de startnotitie reeds zijn aangegeven:

- de nulalternatief: beschrijving van de situatie die ontstaat als de voorgenomen activiteit niet wordt ondernomen;
- het alternatief "optimaal handhaven";
- het meest milieuvriendelijke alternatief.

3.2.1 Nulalternatief

Het nulalternatief is het alternatief waarbij de voorgenomen activiteit niet zou plaatsvinden. De dan voorkomende situatie van inrichting, gebruik en beheer, dient als **referentiesituatie** in het MER te worden opgenomen.

Aangegeven moet worden of de nulsituatie in relatie tot de doelstellingen van deze m.e.r. een reëel alternatief is. Als dit niet het geval is dan zal de referentiesituatie anders moeten worden gedefinieerd.

3.2.2 Het alternatief "optimaal handhaven"

Het handhaven van de huidige winning met het nemen van maatregelen tegen de verdroging zoals die zijn beschreven in het uitvoeringsplan "Proefproject Integraal Waterbeheer Schiermonnikoog".

3.2.3 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het alternatief met de best bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu moet in ieder geval in het MER worden beschreven.

Het betreft een samenhangende combinatie van capaciteit-, inrichtings-, bedrijfs- en beheeraspecten, waaraan verschillende verdergaande milieubescherpende maatregelen worden toegevoegd. Motiveer hoe een voor het milieu optimale combinatie tot stand kan komen van capaciteitsverdeling per winningsplaats en bedrijfsvoering.

Indien niet is gekozen voor uitvoeringsvarianten die de meeste verbetering van het milieu opleveren, dient te worden gemotiveerd waarom niet. Aandachtspunten zijn capaciteit en infrastructuur/bedrijfsvoering:

Capaciteit

Bij de beschrijving van dit alternatief moet rekening worden gehouden met een minimum en een maximum-scenario voor de in de toekomst totaal benodigde onttrekking (uitgaande van een minimum en een maximum prognose van de drinkwaterbehoefte), rekening houdend met de mogelijkheden tot beperking van de vraag (aan de hand van prognoses en mate van zekerheid van deze prognoses).

Ook moet aandacht worden besteed aan de mogelijkheden voor alternatieve verdelingen van de winning over Hertenbosvallei en Westerplasgebied. Hierbij kan worden gedacht aan een volledige winning in het Westerplasgebied of bij een "worst case scenario" aan een volledige winning in de Hertenbosvallei.

Infrastructuur en bedrijfsvoering

Bij het meest milieuvriendelijk alternatief moet aandacht worden besteed aan infrastructuur en bedrijfsvoering. Hierbij kan worden gedacht aan de volgende elementen:

- alternatieve tracés voor leiding van Westerplas naar zuiveringsstation;
- alternatieve aanlegmethoden (boren) ten behoeve van de aanleg van de leiding van de Westerplas naar het zuiveringsstation;
- alternatieven voor een mogelijke uitbreiding van de zuivering vanwege de kleur van het opgepompte water in de Westerplas;
- landschappelijke inpassing van de putten;
- plaats van het zuiveringsstation bij volledige onttrekking vanuit Westerplas;
- voorzieningen ter voorkoming van verontreiniging van de randsloot;
- milieuvriendelijk onderhoud;
- terreinbeheer op de locatie (inclusief natuurbeheer);
- herstelbeheer, effectgericht beheer en overgangsbeheer buiten de locatie (met name op plaatsen waar eventuele vernatting/verdroging

zal optreden).

De mate waarin en de wijze waarop bij het benoemen van deze elementen overwegingen ter voorkoming van milieu-effecten een rol hebben gespeeld moet worden aangegeven.

4. BESTAANDE TOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING VAN HET MILIEU

4.1 Algemeen en begrenzing

De bestaande toestand en de autonome ontwikkeling van het milieu - indien de voorgenomen activiteit niet wordt ondernomen - dienen te worden beschreven voor zover van belang voor de voorspelling van en de vergelijking met de milieu-effecten van de voorgenomen activiteit en alternatieven. Onzekerheden bij de beschrijving(en) dienen te worden aangegeven.

Als plangebied wordt aangemerkt het gebied waarin de inname- en onttrekkingsactiviteiten (geografisch) gesitueerd kunnen worden (dus ook de bestaande winningslocatie).

Het studiegebied is het plangebied met directe omgeving en de aangrenzende gebieden die door de voorgenomen activiteit of de alternatieven kunnen worden beïnvloed.

Per milieu-aspect (bodem, grondwater, flora, en dergelijke) kan de omvang van het beïnvloedingsgebied verschillen. De beschrijving dient die gebiedsdelen te omvatten, waar meetbare of bespeurbare veranderingen in de toestand van het milieu kunnen worden verwacht ten gevolge van de voorgenomen activiteit, inclusief de alternatieve oplossingen. Voor gebieden die een belangrijke waterhuishoudkundige of ecologische relatie hebben (fourageer-, rustgebieden en dergelijke) met het directe beïnvloedingsgebied rondom de locatie dient duidelijk te worden gemaakt of er wel of geen beïnvloeding zal optreden. Gebieden die gevoelig kunnen zijn voor effecten van de beoogde activiteit, dienen onder vermelding van aard en ligging ten opzichte van het plangebied te worden aangegeven op kaart.

4.2 Abiotisch milieu

Aandachtspunten ten aanzien van het abiotisch milieu zijn:

- geologie: beschrijving van de geologische opbouw (opeenvolging van verschillende afzettingen, laagdikten), rekening houdend met de aspecten die van belang zijn voor geohydrologie;
- geomorfologie: beschrijving van de aanwezige vormelementen en patronen;
- bodemkundige opbouw: het voorkomen van verschillende bodemtypen, de aardwetenschappelijke betekenis daarvan en de gevoeligheid voor vergraving;
- hydrologie:
 - . het voorkomen (dikte en verbreiding) van de verschillende watervoerende pakketten en scheidende lagen;

- . de geohydrologische parameters doorlatendheid, weerstand, bergingsvermogen en porositeit;
- . de ligging van de hydrologische basis;
- . de aard van de onverzadigde zone; grondwaterstanden en -stijghoogten;
- . de ligging van de grondwaterstand ten opzichte van het maaiveld;
- . de ligging van het zoet-zout grensvlak; het voorkomen, de afvoeren;
- . de peilen van het oppervlaktewater, kwel en infiltratie naar en vanuit de plassen in de duinen, het oppervlaktewater-peil van deze plassen.

Van de hier genoemde tijdsafhankelijke gegevens moet het verloop in de tijd worden aangegeven;

- geohydrochemie: de kwaliteit van het grondwater;
- samenstelling van de bodem en het grondwater in de onverzadigde zone met het oog op de mogelijkheden voor natuurontwikkeling.

Het bovenstaande dient te worden samengevat in een of meer figuren waarin het bestaande en het toekomstige hydrologisch systeem schematisch worden weergegeven.

4.3 Landschap en cultuurhistorie

Geef een beknopte schets van het landschap. Te denken valt aan:

- een korte beschrijving van het menselijke occupatiepatroon en de invloed daarvan op de ruimtelijke opbouw van het landschap;
- beknopte landschapsbeschrijving;
- korte beoordeling van de huidige visueel-landschappelijke waarde van het gebied;
- voor zover aanwezig, een beschrijving van de cultuurhistorisch waardevolle elementen of structuren.

4.4 Biotisch milieu

Beschrijf:

- het voorkomen, zowel aquatisch als terrestrisch, van flora (hogere en lagere planten inclusief paddestoelen) en fauna (amfibieën, reptielen, broedvogels, trek- en wintervogels, etc.). Vermeld beschermde of bedreigde soorten apart;
- het voorkomen van bijzondere biotopen, afgeleid uit kenmerken van het abiotisch milieu of afgeleid uit de indicatiewaarde van soorten of synoecologie van vegetatietypen, die kenmerkend zijn voor deze bijzondere biotopen;
- soortenrijkdom, zeldzame soorten, die kenmerkende en zeldzame vegetatietypen;
- de landschapsecologische relaties binnen het plangebied en met het omringende gebied (ecohydrologie, broed-, paar-, foerageer-, rust- en ruigebieden);
- de betekenis van het gebied voor de ecologische infrastructuur op (inter)nationaal, regionaal en lokaal niveau. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de kern- en verbindingselementen die

nodig zijn voor de in het onderzoeksgebied en omstreken voorkomende organismen.

Waar de chemische samenstelling van oppervlakte- en grondwater van invloed is op bovengenoemde aspecten, dient dit te worden aangegeven. Ook dient te worden aangegeven hoe de aanwezige flora en fauna gewaardeerd kan worden in regionale, nationale en internationale zin. Bijzondere aandacht verdient hierbij de aanwezigheid van grondwaterafhankelijke levensgemeenschappen (kwelgebieden, vochtige graslanden, vochtige duinvalleien en dergelijke), die beïnvloed kunnen worden, vooral ook die in positieve zin, door wijzigingen in de hydrologie. Dit geldt voor het studiegebied.

5. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

5.1 Algemeen

De hieronder beschreven algemene richtlijnen gelden voor de in paragraaf 5.2 tot en met 5.5 beschreven per milieu-aspect weergegeven gevolgen:

- de wijze waarop de milieu-effecten bepaald en beschreven zijn, dient te worden gemotiveerd (betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van de basisgegevens en van de gebruikte methoden voor voorspelling van milieu-effecten). Bij onzekerheid over de effecten moet worden uitgegaan van de mogelijke meest ongunstige situatie;
- zowel de positieve als de negatieve gevolgen voor het milieu dienen te worden beschreven;
- bijzondere aandacht moet worden besteed aan die milieugevolgen die per alternatief/variant verschillen;
- de milieu-effecten moeten afzonderlijk en zoveel mogelijk kwantitatief voor de verschillende fasen van de activiteit worden beschreven;
- aangegeven dient te worden of de effecten tijdelijk of permanent, ophefbaar of onomkeerbaar zijn en of deze op de korte of lange termijn spelen. Daarnaast dient te worden vermeld of, en zo ja welke, interactie (cumulatie) kan optreden tussen de onderhavige activiteit en activiteiten buiten het plangebied;
- aangegeven moet worden of er sprake kan zijn van mogelijke synergetische effecten; ook als die elkaar in positieve zin versterken;
- indien negatieve gevolgen kunnen optreden, dient aangegeven te worden welke mitigerende maatregelen dan mogelijk zijn en zo ja wat de effectiviteit van deze maatregelen is.
- aangegeven moet worden met welke mate van waarschijnlijkheid de effecten zullen optreden en of bijvoorbeeld nog te nemen besluiten tot andere of minder of meer intense, effecten kunnen leiden;

5.2 Abiotisch milieu

Geef een beschrijving van:

- de effecten bij de aanleg van werken behorende bij de infrastructuur;
- de kwantitatieve effecten op grondwaterstanden en stijghoogten, afvoeren en peilen van het oppervlaktewater, kwel en infiltratie naar en vanuit het oppervlaktewater (inclusief de plassen in de duinen). Deze effecten moeten worden bepaald met een grondwatermodel waarmee het verloop van de effecten in de tijd kunnen worden uitgerekend. Het toe te passen model moet geijkt zijn op de heersende situatie, afwijkingen tussen gemeten en berekende situaties moeten worden aangegeven;
- de effecten op de samenstelling en de kwaliteit van het grondwater, voor zover dit van belang is voor de natuur.

5.3 Landschap en cultuurhistorie

Geef een beknopte beschrijving van:

- de gevolgen voor het landschap in visueel-ruimtelijke zin en de waardeverandering van het landschap;
- de wijze waarop door middel van een goede inrichting en detaillering van het voornemen kan worden gereageerd op het bestaande landschap en de wijze waarop landschapselementen in de inrichting kunnen worden meegenomen;
- voor zover relevant de verdwijning, aantasting en/of inpassing van cultuurhistorisch waardevolle objecten.

5.4 Biotisch milieu

Beschrijf:

- de veranderingen van de terrestrische en aquatische vegetatietypen en fauna in relatie tot veranderingen in de bodem, waterhuishouding en de chemische samenstelling van de freatische grondwater en oppervlaktewater. Deze beschrijving dient, voor zover dat mogelijk is, kwantitatief van aard te zijn;
- de effecten van vergravingen binnen het plangebied op bestaande natuurwaarden;
- de invloed van het beheer van het gebied op de ontwikkeling van de ten doel gestelde natuurwaarden;
- de wijze waarop en de mate waarin het natuurontwikkelingsaspect een bijdrage levert aan de natuur-doelstellingen.

5.5 Overige aspecten

Geef een beschrijving van:

- de gevolgen voor de landbouw (vooral in verband met droogteschade) in verband met onttrekking en oppervlaktewaterwinning;
- de milieugevolgen van het voornemen die de continuïteit van de winning(alternatieven) kunnen hinderen;

- eventuele gevolgen van de aanwezigheid van een oude stortplaats aan de rand van het onttrekkingsgebied.

6. VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN

De verschillende alternatieven en varianten moeten ten aanzien van de milieugevolgen worden vergeleken met de referentiesituatie.

Er dient getoetst te worden aan gangbare milieukwaliteitseisen en doeleinden van het natuur- en milieubeleid. Vervolgens dient te worden aangegeven in welke mate elk van de alternatieven naar verwachting kan bijdragen aan de realisering van deze doeleinden en de doelstellingen van het voornemen. Een globale vergelijking van de kosten kan daaraan een bijdrage leveren, en achten wij om die reden gewenst.

7. LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE

In het MER moet worden aangegeven welke van de gevraagde informatie niet kan worden geleverd, welke onzekerheden zijn blijven bestaan en waardoor dit wordt veroorzaakt. Aangegeven dient te worden (bijvoorbeeld middels een gevoeligheidsanalyse) in hoeverre het ontbreken van de betreffende kennis de kwaliteit van de informatie die nodig is voor de besluitvorming beïnvloedt.

8. EVALUATIE ACHTERAF

Het bevoegd gezag dient te zijner tijd een evaluatieprogramma op te stellen teneinde de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken. Dit evaluatieprogramma houdt rechtstreeks verband met de taak van het bevoegd gezag om de effecten op het milieu te volgen en te kunnen voorzien in aanvullende en mitigerende maatregelen.

Aangezien er een sterke koppeling bestaat tussen de in het MER gepresenteerde informatie en het op te stellen evaluatieprogramma, verdient het aanbeveling dat in het MER reeds een aanzet voor een dergelijk evaluatieprogramma wordt gegeven.

Het monitoringsysteem, dat onderdeel uitmaakt van het Project Integraal Waterbeheer Schiermonnikoog, kan de informatie leveren die nodig is voor de evaluatie ten einde na te gaan of de gestelde doelen van dat project wordt bereikt.

9. PRESENTATIE VAN HET MER

Voor wat betreft de presentatie van het MER het volgende:

- hou het MER beknopt. Dit kan bijvoorbeeld worden bereikt door het maken van een achtergronddocument dat samen met de samenvatting van het MER en de hoofdtekst wordt ingediend en bekendgemaakt. In dat

achtergronddocument kan aandacht worden besteed aan de elementen die voorspellingen, keuzes en conclusies van de samenvatting en de hoofdtekst onderbouwen;

- eventuele afwijkingen van de richtlijnen moeten worden gemotiveerd;
- neem een verklarende begrippenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst in het MER op.

Er moet een goede samenvatting in het MER worden opgenomen. Deze samenvatting moet de belangrijkste elementen van het rapport presenteren:

- motivering van het doel en het belang van het voornemen;
- de besluitvorming waarvoor het MER dient;
- keuze en motivering van de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven, waaronder het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast;
- beschrijving van de uitgangssituatie van het milieu;
- beschrijving van de voorspelde effecten van de verschillende alternatieven.

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven mede tegen de achtergrond van normen en uitgangspunten van het natuur- en milieubeleid.

De samenvatting dient voor een algemeen publiek als een zelfstandig stuk leesbaar en begrijpelijk te zijn en een goede afspiegeling te vormen van de inhoud van het MER.